

تجهیزات نسبتاً خوبی برای پخش و فروش برخوردار است، این مؤسسه می‌تواند نقش عمده این فعالیت را به عهده گیرد.

بدیهی است که اجرای این طرح هیچگونه زبانی برای وزارت فرهنگ و آموزش عالی و دانشگاهها و مؤسسات دیگر در بر نخواهد داشت، بلکه فوائد بسیاری دارد از آن جمله:

۱. به فروش رفتن کتابهای موجود در انبارها که قیمت آنها بیش از یک میلیارد ریال تخمین زده می‌شود.

۲. بازتر شدن دست تولید کنندگان کتاب یعنی مؤسسه‌های انتشارات دانشگاهی و سایر مؤسسات وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی.

۳. فراهم آمدن تسهیلات برای بهره‌مند شدن استادان و دانشجویان و محققان کشور از ثمره علمی و تحقیقاتی همه دانشگاهها.

۴. تأمین بخشی از بودجه چاپ و نشر کتابهای مؤسسات مزبور.

ناگفته نماند که مرکز نشر دانشگاهی، چنانکه تا کنون وظیفه ایجاد هماهنگی و برنامه‌ریزی تهیه کتابهای درسی دانشگاهی و غیر درسی را عهده‌دار بوده است، در اجرای این طرح نیز می‌تواند همین وظیفه را ایفا نماید.

ن. پ.

شد، لازم است این مسئله در هماهنگی کامل با وزارت فرهنگ و آموزش عالی که بالاترین مقام مسئول کلیه مؤسسات دانشگاهی و تحقیقاتی و علمی است، حل شود و لذا طرحی که در این خصوص معقول به نظر می‌رسد این است که:

الف. مرکز نشر دانشگاهی با همکاری وزارت فرهنگ و آموزش عالی یک شبکه پخش و فروش کتابهای درسی و غیر درسی (در سطح دانشگاهی) در مراکز استانها و بخصوص شهرهایی که در آنها دانشگاه یا مؤسسه آموزش عالی وجود دارد دایر کند.

ب. همه دانشگاهها و مؤسسات انتشاراتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی نظیر بنیاد فرهنگ ایران، انجمن اسلامی حکمت و فلسفه، مرکز ایرانی مطالعه فرهنگها و مرکز ایرانی تحقیقات تاریخی، کلیه کتابهای موجود خود را برای توزیع و فروش به این سازمان بسپارند تا کتابهایشان در سطح کشور و در همه مراکز آموزش عالی توزیع شود.

ج. در صورتی که دانشگاهها یا مؤسسات انتشاراتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی تجهیزاتی برای توزیع و فروش دارند آنها را در اختیار این سازمان پخش قرار دهند. از آنجا که انتشارات دانشگاه تهران تنها مؤسسه‌ای است که هم‌اکنون از

گفتگو

گفتگو با حسن الامین

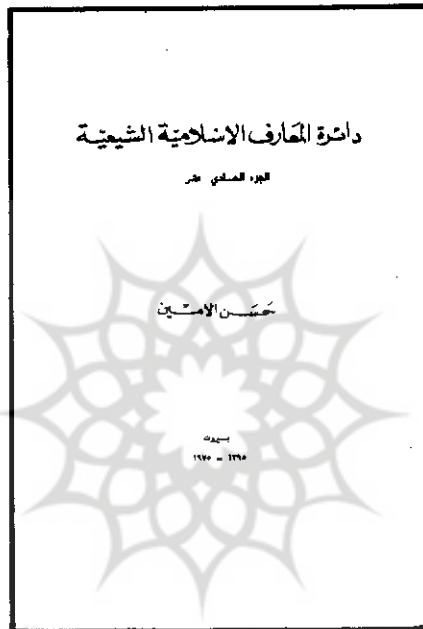
نویسنده دایرة المعارف اسلامی شیعه

حسن الامین فرزند سید محسن امین، یکی از مراجع تقلید زمان خود در سوریه و لبنان، از محققان شیعه لبنان است. وی نزد پدر خود و سایر استادان، زبان و ادبیات عرب و علوم اسلامی را فرا گرفت و سپس تحصیلات خود را در دانشگاه دمشق دنبال کرد و از همانجا فارغ التحصیل شد.

حسن الامین برای مدتی کوتاه متصدی کرسی قضاوت دادگستری و زمانی استاد دانشگاه بود، ولی بعداً ترجیح داد بجای قضاوت و تدریس به تحقیق در معارف و تاریخ اسلام بپردازد. حاصل این تحقیقات چندین کتاب و بخصوص دایرة المعارف اسلامی شیعه است که در چند مجلد به زبان عربی و قسمتهایی از آن به زبان انگلیسی چاپ شده است. به سبب علاقه‌ای که امین، مانند سایر شیعیان لبنان، به ایران و انقلاب اسلامی آن دارد، ماه گذشته به ایران آمد. مرکز نشر دانشگاهی فرصت را مغتنم شمرد و با این محقق شیعه مصاحبه‌ای کرد که ذیلاً از نظر خوانندگان می‌گذرد.

س: در منابعی که برای تدوین این دائرة المعارف از آنها استفاده کرده اید، تا چه اندازه به تحقیقات شیعی که در ایران صورت گرفته است تکیه کرده اید و ظاهراً این مقالاتی که نوشته شده، توسط اشخاص مختلف گردآوری شده است، بفرمائید تا چه اندازه شیعیان ایران و بطور کلی محققان ایرانی در نوشتن مقالات، دخالت داشته اند؟

ج: يك قسمت مهم کار من در دائرة المعارف، مربوط به ایران است. بحثهای مربوط به ایران را بیشتر خود ایرانیها نوشته اند. نامهایی از ایرانیان مانند مرحوم دکتر علی اکبر فیاض، رئیس دانشکده الهیات مشهد، که از دنیا رفت و آقای دکتر علی اصغر حکمت را به یاد دارم. اینها يك مقدار مسائلی را جمع به ایران نوشته اند. مخصوصاً فلسفه اسلامی را ما از ایرانیها گرفتیم که پنج نویسنده ایرانی در این قسمت سهم بودند که اسمهایشان را اکنون به یاد نمی آورم؛ بحثهای دیگری را جمع به زبانهای ایرانی قدیم در این دائرة المعارف آمده است که عده ای از

س: لطفاً بفرمایید که چطور شد اقدام به تحقیقات در زمینه شیعه در لبنان کردید، و اصولاً انگیزه شما برای این کار چه بود؟

ج: اولین انگیزه من این بود که دیدم آثار مختلفی بر ضد شیعه و در معرفی افکار شیعه به صورت غلط نوشته و منتشر می شود؛ مثلاً دائرة المعارفهای اسلامی ای نوشته می شود که متعرض شیعه می شوند و خطاهای بزرگی مرتکب می شوند، مثلاً یکی این است که می گویند عقیده شیعه نسبت به امامان مانند عقیده مسیحیان نسبت به اقایان ثلاثه می باشد و از این قبیل اشتباهات خیلی زیاد انجام می دهند. به این منظور فکرم به اینجا رسید که تمام فرصت و فراغتم را در اصلاح این کار بگذارم و خود دائرة المعارف شیعه بنویسم.

س: چند سال است که شروع به نوشتن دائرة المعارف خود کرده اید و تاکنون چند جلد آن از چاپ خارج شده است؟

ج: از ۱۵ سال پیش دست به نوشتن دائرة المعارف زدم و در همان وقت هم مجموعه دیگری را که اسمی نزدیک به این اثر دارد به نام موسوعه اسلامی شروع کردم. برای فراهم کردن مطالبش به بلاد مختلف اسلامی سفر کردم، تا آنها را از مآخذ اصلی خودش، یعنی عقاید خود شیعه، از نزدیک بررسی کنم. طبع دائرة المعارف سالهاست که تمام شده، ولی من پیوسته در آن تجدید نظر می کنم و دائماً با تجدید نظر چاپ می شود. بخاطر اینکه هم مواد و مطالب آن را که کم هست زیاد کنم و هم روی توضیحاتی که داده شده مطالب را بیشتر گسترش دهم. ولی فعلاً آرزوی من این است که این دو کتاب به صورتی طبع و نشر شود که متناسب با شخصیت جهانی شیعه و متناسب با عظمت انقلاب اسلامی ایران باشد.

نویسنده‌های ایرانی نوشته‌اند که اسامی آنها را اکنون به یاد ندارم.

س: به طور کلی مذهب شیعه فرقه‌های مختلفی دارد مانند: اسماعیلیه، زیدیه و امامیه. در اثر شما که عنوان دائرة المعارف شیعه برخوردار دارد، شیعه به معنای عام لفظ است، یعنی تمام فرقه‌های شیعه را در بر می‌گیرد یا اینکه دیدگاه این کتاب ناظر بر شیعه امامیه است. یعنی معنای اخص تشیع؟

ج: نظر من در درجه اول این بوده که این دائرة المعارف مخصوص شیعه امامیه باشد و با فرق دیگر، به طور اصلی کاری ندارم، ولی به طور ضمنی چند بحث درباره اسماعیلیه، زیدیه و فاطمیه دارد و بحثی درباره دولت فاطمیان نیز هست. اما این بحثها جنبه فرعی دارد و کار اصلی درباره شیعه امامیه انجام شده است.

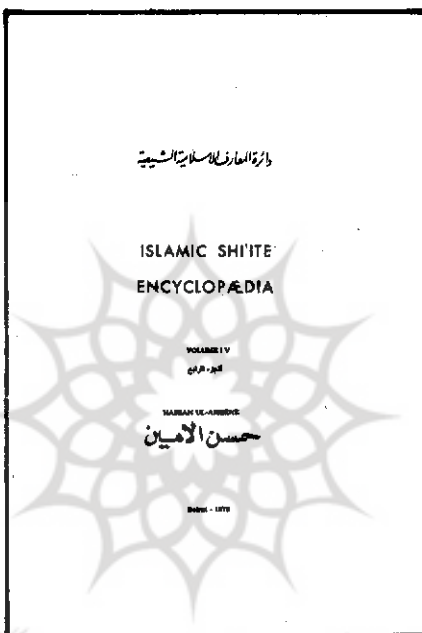
س: آیا با این همکاریها و مشارکتها که در تدوین این کتاب صورت گرفته است، و به طور کلی با چاپ این کتاب، فکر می‌کنید در جهت پیوند شیعیان ایران با شیعیان لبنان و همچنین شیعیان سراسر جهان، این کتاب توانسته است گام مؤثری بردارد و برای تألیف قلوب شیعیان نسبت به یکدیگر مؤثر افتد؟

ج: ارتباطی بین ایران و کشور لبنان و کشورهای شیعه دیگر، توسط دائرة المعارف، بصورت رسمی تاکنون صورت نگرفته است، حتی در رژیم سابق مرا دعوت کردند که اینجا همکاری‌هایی در این زمینه بکنیم و کوششهای زیادی به عمل آمد و اوقاف و متصدیان آن روز تلاشهایی کردند، ولی من برنامه‌های آنها را نتوانستم تحمل کنم و رد کردم. ولی خود دائرة المعارف شیعه يك بینش جدیدی بین جوانها به وجود آورده که فهمیده‌اند که آرا

جزء دارد و جمعاً ۱۲ جزء است. ولی با تجدید نظری که شده است، به اندازه يك ربع کتاب موجود مطالب تازه‌ای آماده شده که برای چاپ بعدی، اضافات جدید در آن درج خواهد شد. همچنین کوششهای فراوانی برای دائرة المعارف‌ها در کشورهای عربی صورت گرفته ولی نه به اسم شیعه، بلکه به اسم اسلام ولی آخرین کاری که صورت گرفته، که شاید مهمترین آنها باشد، يك کتاب بسیار مهمی به اسم الموسوعة العربية الميسرة است. کتاب بسیار مهمی است که در این کتاب اصلاً نامی از شخصیت‌های شیعه برده نشده، همین امر عامل برانگیزنده مهمی بوده است برای من و مرا تحريك کرده که برای احیای شخصیتها و نظامات شیعی کتابی بنویسم.

س: استقبالی که در کشورهای عربی و همچنین مستشرقین و محققین از این کتاب تا حالا کرده‌اند چطور بوده و همچنین استقبالی که در ایران از این کتاب شده، چگونه بوده است؟

ج: نوع برخوردی که مستشرقین با این کتاب کرده‌اند خیلی جالب بوده است و اگر بخواهم به تفصیل بگویم وقت زیادی می‌گیرد که با این وقت کم مناسب نیست. در بلاد عربی انتشار این کتاب، به سرعت پیشرفت می‌کرد و قبل از انقلاب ایران همه جا منتشر می‌شد. بخصوص در عراق و خلیج فارس و بلاد اطراف ما و شمال افریقا. ولی بعد از انقلاب ایران، غیر از بحرین، در تمام بلاد دیگر به شدت جلو همه کتابهای شیعی را گرفتند و از جمله دائرة المعارف من بود که جلوش گرفته شد و امروز در تنها بازاری که این کتاب رواج دارد بازار ایسران است. پاره‌ای از کشورهایایی که جلو کتاب مرا گرفتند نگفتند

و افکاری که بینشان متداول است غلط است و يك بینش جدیدی به نام بینش تشیع وجود دارد که مشغول بررسی و مطالعه درباره آن شده‌اند.

س: تا حالا چند دائرة المعارف از چاپ خارج شده است؟

ج: مخصوص شیعه، ما دائرة المعارفی نداریم، به غیر از اعیان شیعه که پدر من در ۵۶ جلد تنظیم کرده است، و شامل مطالب ادبی، علمی، سیاسی، نظامی و شئون مختلف شیعه است. و بعد همین دائرة المعارف شیعه است که خود من تنظیم کرده‌ام. کتاب من در سه جلد جمع شده است که هر جلدش به اصطلاح ما چهار

ممنوعیت کتاب به خاطر این است که مربوط به شیعه است بلکه گفتند بخاطر این است که خلیجی که در کتاب نوشته شده، بنام خلیج فارس آمده است. آنها انتظار داشتند در کتاب از خلیج فارس به نام خلیج عربی یاد شده باشد.

س: راجع به ترجمه این کتاب به زبانهای دیگر چه اقداماتی صورت گرفته و آیا در مورد ترجمه این کتاب به زبان فارسی هیچ فکری شده است یا نه؟

ج: کوششهای شخصی من برای ترجمه این کتاب به زبان انگلیسی سالهای زیادی است که شروع شده است و تا ۴ جلد و به تعبیری تا ۴ جزء رسیده است. اما پس از جزء چهارم امکانات من قطع شده و نتوانسته‌ام ادامه بدهم. نسبت به ترجمه کتاب به زبان فارسی این چیزی است که از شما انتظار دارم که این امر را تعقیب کنید و این کتاب را به زبان فارسی منتشر کنید ولی قبل از ترجمه به زبان فارسی و یا هر اقدامی که در زمینه ترجمه کتاب به زبانهای دیگر صورت بگیرد، انتظار من از شما این است که این کتاب با سبکی متناسب با شخصیت جهانی شیعه و انقلاب اسلامی ایران چاپ شود. زیرا مستشرقها و دنیای عرب به طور کلی، آنها که این کتاب را می بینند فکر می کنند این کتاب را جامعه تشیع بیرون داده است و هیچ وقت فکر نمی کنند که کوششهای یک نفر باشد و از این نظر اگر به این کتاب توجه نشود آبروی تشیع در معرض خطر است و انتظار این است که چاپ این کتاب متناسب با شخصیت جهانی شیعه باشد.

س: آیا کارهای دیگری غیر از دائرة المعارف برای معرفی معارف شیعه انجام داده آید و آیا چنین برنامه‌ای برای کارهای دیگر در پیش دارید؟

ج: همه کوششهای من و زندگی و موجودیت من روی تشیع گذاشته شده است. همه اندیشه من در این بوده که تمدن تشیع، بینش تشیع و نظام اجتماعی شیعه را به نحو مطلوبی که در دنیای امروز قابل پذیرش باشد، منتشر کنم، ولی اکنون تمام کوششهای خودم را متمرکز کرده‌ام روی این که این دائرة المعارف به صورت صحیحی در بیاید و همچنین موسوعه اسلامی به صورت خوبی چاپ شود.

س: سؤال دیگر که جنبه کلی تری دارد این است که انقلابی که در ایران صورت گرفت، همانطوری که از عنوانش پیداست يك انقلاب اسلامی بود، ولی خوب بار

اصلی این انقلاب به دوش شیعیان بود. در عالم تشیع به طور کلی، علی الخصوص با توجه به شیعیانی که در لبنان هستند، این انقلاب چه تأثیری در اذهان شیعه و به طور کلی در خارج از کشور گذاشته است؟ ج: انقلاب ایران تأثیر زیادی در خارج داشت و سؤالات زیادی برانگیخت. یکی از سؤالات این بود که این انقلابی که جنبه اسلامی و تشیع دارد چرا باید در ایران صورت بگیرد؟ انقلاب اسلامی در کشورهای دیگر چرا صورت نگرفت؟ در نتیجه من مجبور شدم در برخی از مجلات از جمله در الاسبوع العربی مقالاتی بنویسم و توضیح بدهم که تشیع روحیه

دارای يك چنین احساس و عواطفی نسبت به ایران هستند. در زمینه معرفی انقلاب اسلامی ایران برخی کارهای عملی صورت گرفته است. از جمله من کتابی به نام *انقلاب ایران در ریشه‌های اسلامی* اش نوشته‌ام

س: به نظر شما چه کارهایی باید شیعیان متعهد برای شناخت بهتر معارف شیعه و برای شناخت ملل شیعه، انجام دهند و چه باید بکنند برای معرفی بهتر شیعه، هم در میان سایر مسلمین و هم به طور کلی در جهان. این سؤال بیشتر با توجه به جوانان ما مطرح می‌شود زیرا که به طور کلی يك روحیه جدیدی برای آنها پیدا شده است. و به طور کلی چه پیشنهادی و چه پیامی برای جوانان شیعه در جهت معرفی تشیع و شناخت بیشتر آنها برای خودشان، دارید.

ج: من پیشنهادهای زیادی از پیش ارائه داده‌ام. این پیشنهادها به دو صورت است. می‌توان آنها را در دو قسمت بیان کرد، يك قسمت مربوط به تاریخ بشریت و تاریخ اسلام است. در نظام گذشته ایران برای شناسایی فکر تشیع، بصورت خیلی متحجر و افسانه‌ای عمل شده بود. نظامهای تربیتی به طور کلی غلط بود و شناخت ما از شیعه، بر مبنای آن تاریخی که از تشیع به ما تحمیل کرده بودند قرار داشته است. تشیع راستین را باید مجدداً شناخت و از دوران دبستان و دبیرستان آغاز نمود و بعد افراد را تا مقام استادی تربیت کرد، تا اساتیدی ساخته شوند و از آن فهم غلط تشیع، به تشیعی که حضرت علی، حضرت حسین و اهل بیت داشتند برسند و مسلم این است که بسیاری از شخصیت‌های اسلامی تشیع اصولاً ناشناخته مانده‌اند. پنجاه درصد از شخصیت‌ها را ما درست نشناخته‌ایم. برای نمونه یکی از شخصیت‌های ما حضرت

زین العابدین هستند که به تحقیق من می‌گویم که اگر ده نفر در تمام تاریخ جهان از اول تا امروز در تمدن کل جهان مؤثر بوده‌اند، یکی از آن ده نفر حضرت زین العابدین بوده است. در صورتی که ایشان را در جهان تشیع به درستی نشناخته‌اند. بهمین دلیل من اعتقاد دارم که تاریخ باید از نو نگاشته شود، از نو بررسی شود و آن چارچوب افسانه‌ای غلط از بین برود و دومین مطلب این است و باید گفت که چه کلام حقی است که آدم باید از گفتن آن خودداری کند و آن را نگوید؟ امروز برای دنیای خارج از خود ما شیعه‌ها باید تبلیغ صحیحی صورت بگیرد و نگرفته است. معارف، حقایق و مسائل اصیل تشیع باید در سطح جهان مطرح شود و بهترین کار را من برای این نظر انجام داده‌ام که عبارت باشد از همان *اعیان شیعه* و *دائرة المعارف شیعه*. اگر این کتابها نسبت به محیط خارج صحیح منتشر شود و نسبت به داخل جوانان ما از نو تاریخ را که بنیاد فکری امروزشان است دقیقاً بشناسند، این ایدآل ما برای رسیدن به تشیع راستین است.

س: با تشکر از شما که دعوت ما را قبول کردید و حاضر به این مصاحبه شدید. امیدواریم که با چاپ این مصاحبه ما بتوانیم خدمت ناچیزی در جهت معرفی اشخاصی که برای معرفی معارف شیعه زحمت کشیده‌اند کرده باشیم.

ج: من نیز، متشکرم از شما که این فرصت را به من دادید و مجالی به دست آمد که آنچه را که در دل دارم بگویم و امیدها و آرزوهایم را برای شما شرح بدهم. زیرا که همه اینها در مسیر انقلاب اسلامی ایران و انقلاب شیعی ما در ایران است.

خاصی بوجود می‌آورد و بخصوص ایرانیها دارای عواطف ویژه‌ای می‌باشند و عوامل خاص محلی در آنجا برای بازگشت به اسلام اصیل، قویتر از جاهای دیگر بوده که توانسته است این انقلاب اسلامی در آنجا صورت بگیرد. شیعیان لبنان عواطف و احساسات عمیق و با ارزشی نسبت به انقلاب اسلامی نشان داده‌اند. مخصوصاً در رویارویی با تبلیغات سوء عراقی‌ها برای مبارزه با تبلیغات غلط آنها علیه ایران ما فعالیت‌های زیادی کردیم، بطوری که در چند جا من خودم را به خطر شدید انداختم ولی احساس و عواطفم بود و می‌بایست می‌کردم و کردم و همه برادران شیعه لبنان